

ส่วนที่ ๗ การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาค
ภายใต้กรอบแนวคิด “เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ”

บทที่ 1

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ในบทนี้เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาคภายใต้กรอบแนวคิด “เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ” โดยซึ่งจะเปรียบเทียบใน 4 ส่วนคือการเปรียบเทียบภูมิหลัง, การเปรียบเทียบระดับของความพึงพอใจในทักษะหรือประสบการณ์ของผู้สูงอายุต่อปัจจัยสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาค, ความสัมพันธ์ของภูมิหลังกับระดับของความพึงพอใจในทักษะหรือประสบการณ์ของผู้สูงอายุต่อปัจจัยสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาคในเชิงเปรียบเทียบซึ่งจะปรากฏในบทที่ 1 ส่วนบทที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลในเชิงคุณภาพของแต่ละภูมิภาคตามรายปัจจัย และบทที่ 3 เป็นการสรุป อภิปรายผล และเสนอ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบภูมิหลังของผู้สูงอายุในแต่ละภูมิภาค

ในส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลภูมิหลังทั้งหมดจากข้อมูลที่ได้จัดเก็บเรียงตามลำดับคือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ดังต่อไปนี้

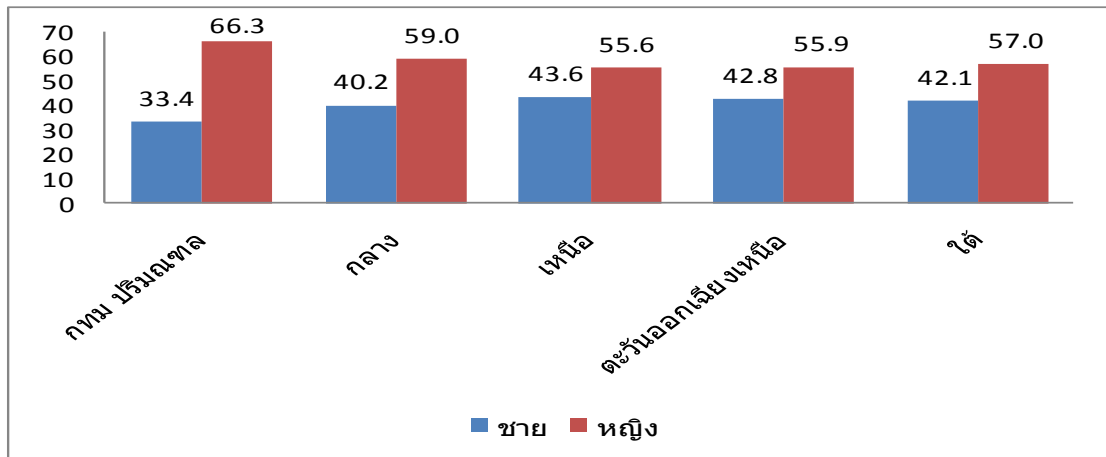
1.1 เพศ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ในทุกภูมิภาค (ตารางที่ 108 แผนภูมิที่ 99)

ตารางที่ 108 เปรียบเทียบร้อยละของเพศ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				
		กทม.และ ปริมณฑล	ภาค กลาง	ภาค เหนือ	ภาคต.อ. เฉียงเหนือ	ภาคใต้
เพศ	ชาย	33.4	40.2	43.6	42.8	42.1
	หญิง	66.3	59.0	55.6	55.9	57.0
	ไม่ระบุ	0.3	0.8	0.8	1.3	0.9
	รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 99 เปรียบเทียบร้อยละของเพศ

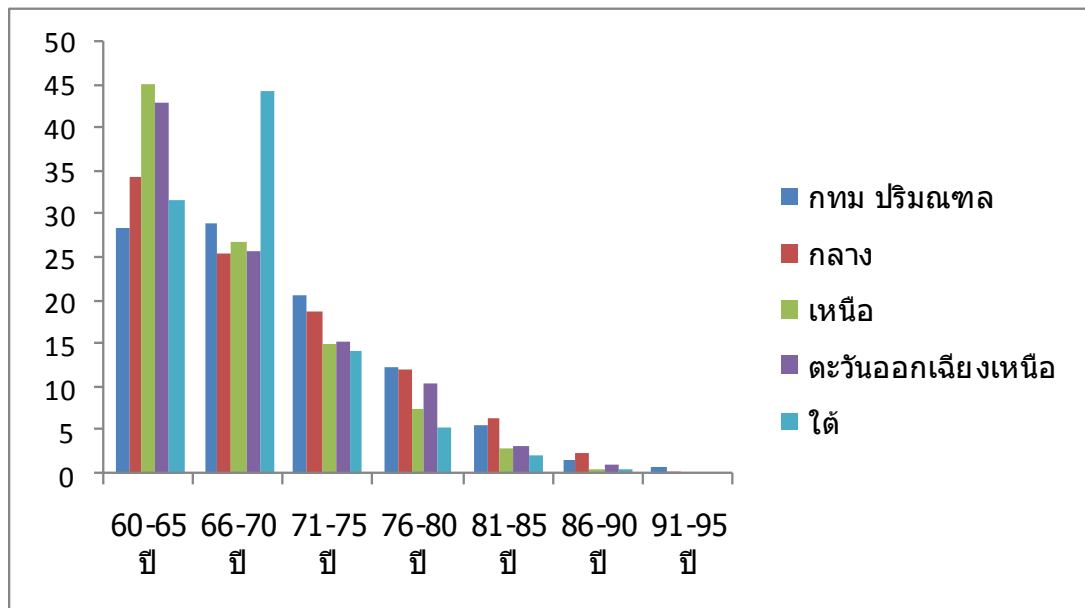
1.2 อายุ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60-70 มากกว่ากลุ่มในช่วงอายุอื่น (ตารางที่ 109 แผนภูมิที่ 100)

ตารางที่ 109 เปรียบเทียบร้อยละของอายุ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				
		กทม.และ ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาค เหนือ	ภาคต.อ. เฉียงเหนือ	ภาคใต้
อายุ	60-65 ปี	28.6	34.3	45.1	43.1	31.6
	66-70 ปี	29.1	25.5	26.8	25.7	44.3
	71-75 ปี	20.6	18.9	15.1	15.4	14.3
	76-80 ปี	12.3	12.2	7.6	10.6	5.4
	81-85 ปี	5.6	6.5	2.9	3.1	2.2
	86-90 ปี	1.6	2.4	0.5	1.0	0.5
	91-95 ปี	0.8	0.3	0.0	0.0	0.0
	ไม่ระบุ	1.3	0.5	2.0	1.1	1.7
รวม		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 100 เปรียบเทียบร้อยละของอายุ

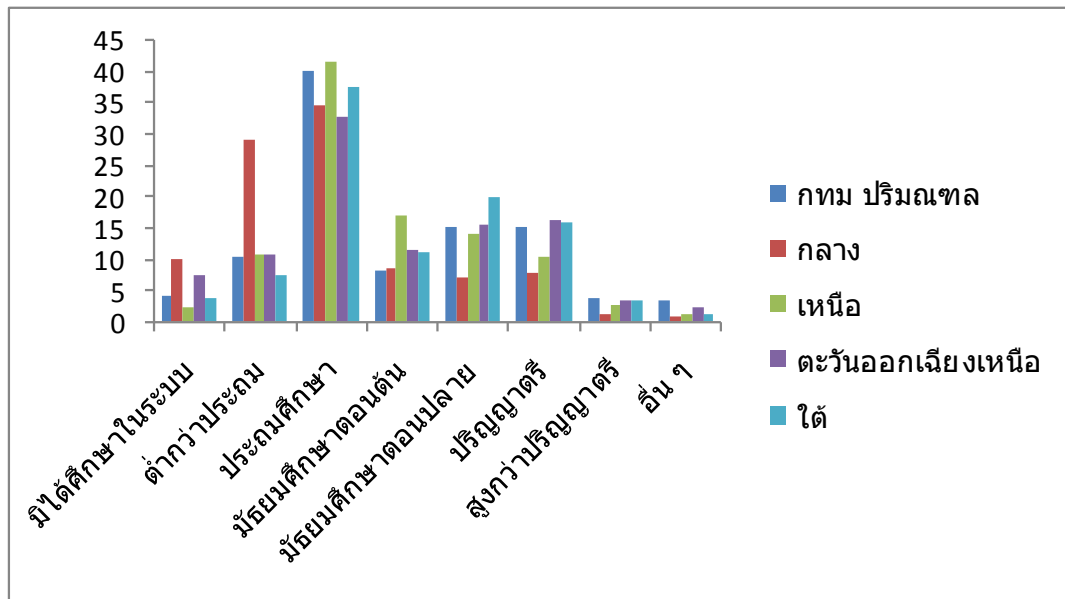
1.3 การศึกษา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าระดับการศึกษารดับอื่น (ตารางที่ 110 แผนภูมิที่ 101)

ตารางที่ 110 เปรียบเทียบร้อยละของการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				
		กทม.และ ปริมณฑล	ภาค กลาง	ภาค เหนือ	ภาคต.อ. เฉียงเหนือ	ภาคใต้
การศึกษา	มิได้ศึกษาในระบบ	4.0	10.0	2.3	7.4	3.6
	ต่ำกว่าประถม	10.2	29.1	10.7	10.8	7.3
	ประถมศึกษา	40.1	34.6	41.5	32.9	37.6
	มัธยมศึกษาตอนต้น	8.0	8.3	17.0	11.6	11.0
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	15.2	6.9	14.1	15.4	20.0
	ปริญญาตรี	15.2	7.9	10.3	16.3	15.7
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.7	1.1	2.4	3.4	3.3
	อื่น ๆ	3.5	0.9	1.2	2.2	1.2
	ไม่ระบุ	0.0	1.2	0.5	0.0	0.3
รวม		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 101 เปรียบเทียบร้อยละของการศึกษา

1.4 อาชีพ

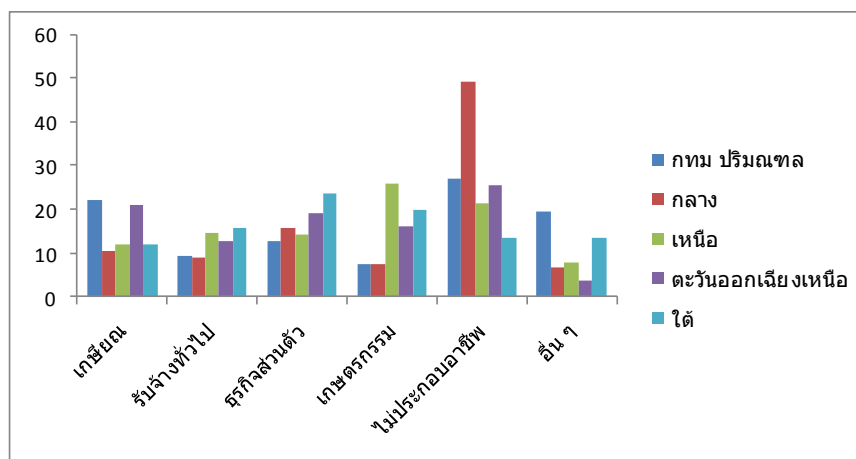
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสัดส่วนที่หลากหลาย เช่น ทุกภาคยกเว้นภาคใต้จะไม่ประกอบอาชีพหลังเกษียณมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น และภาคใต้เช่นเดียวกันที่ผู้สูงอายุจะประกอบอาชีพส่วนตัวมากที่สุด ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตรกรรมจะเป็นสัดส่วนมากกว่าเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ในขณะที่ผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปจะอยู่ในภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กทม. และปริมณฑล และภาคกลางมากตามลำดับ (ตารางที่ 111 แผนภูมิที่ 102)

ตารางที่ 111 เปรียบเทียบร้อยละของอาชีพ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				
		กทม.และ ปริมณฑล	ภาค กลาง	ภาค เหนือ	ภาคต.อ. เฉียงเหนือ	ภาคใต้
อาชีพ	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเกษียณ	22.2	10.6	12.1	21.3	11.9
	รับจ้างทั่วไป	9.4	9.0	14.7	12.7	16.0
	ธุรกิจส่วนตัว	12.8	15.9	14.5	19.4	23.8
	เกษตรกรรม	7.5	7.4	26.0	16.4	20.1
	ไม่ประกอบอาชีพ	27.0	49.3	21.6	25.6	13.7
	อื่น ๆ	19.5	6.7	8.1	3.8	13.7
	ไม่ระบุ	1.6	1.2	3.1	0.8	0.8

รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
-----	-------	-------	-------	-------	-------

แผนภูมิที่ 102 เปรียบเทียบร้อยละของอาชีพ

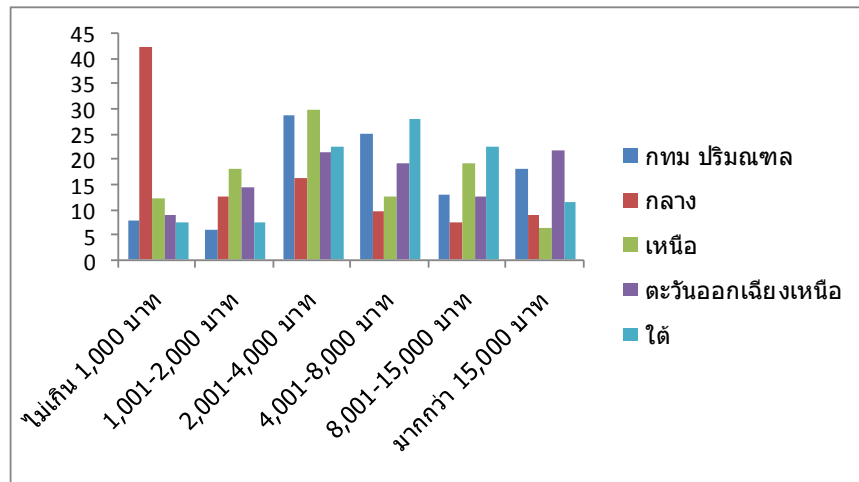
1.5 รายได้

พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่าเดือนละ 15,000 บาทจะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด, ผู้สูงอายุในภาคกลางกลับมีรายได้ต่อเดือนด้วยเงินเพียงไม่เกิน 1,000 บาทมากที่สุด ในขณะที่ภาคใต้กับ กทม.และปริมณฑลมีผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 4,001-8,000 บาท(ซึ่งค่อนข้างเหมาะสม) เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด และผู้สูงอายุในภาคเหนือจะมีรายได้ต่อเดือนยืนพื้นตั้งแต่ 2,001-4,000 บาทเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด (ตารางที่ 112 แผนภูมิที่ 103)

ตารางที่ 112 เปรียบเทียบร้อยละของรายได้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				
		กทม.และ ปริมณฑล	ภาค กลาง	ภาค เหนือ	ภาคต.อ. เฉียงเหนือ	ภาคใต้
รายได้	ไม่เกิน 1,000 บาท	7.8	42.5	12.1	9.0	7.3
	1,001-2,000 บาท	5.9	12.7	18.0	14.4	7.3
	2,001-4,000 บาท	28.9	16.2	29.7	21.3	22.4
	4,001-8,000 บาท	25.1	9.5	12.5	19.0	28.2
	8,001-15,000 บาท	12.8	7.5	19.1	12.4	22.4
	มากกว่า 15,000 บาท	17.9	8.9	6.4	21.7	11.4
ไม่ระบุ		1.6	2.6	2.3	2.3	1.0
รวม		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 103 เปรียบเทียบร้อยละของรายได้

2. การเปรียบเทียบระดับของความพึงพอใจในทัศนะหรือประสบการณ์ของผู้สูงอายุต่อปัจจัย สภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาค

การเปรียบเทียบทัศนะและประสบการณ์ของผู้สูงอายุต่อปัจจัยสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาคมีดังนี้

1) ในประเด็นด้านอาคารและสถานที่ในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ภาคใต้จะมีระดับคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคเหนือ กทม.และปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางตามลำดับ

2) ในประเด็นด้านการเดินทางและการขนส่งในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ภาคใต้มีระดับคะแนนดีที่สุด ส่วนภาคกลางมีระดับคะแนนน้อยที่สุดภูมิภาคอื่นอยู่ในเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกัน

3) ในประเด็นด้านที่อยู่อาศัยในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ภาคเหนือและภาคใต้จะมีคะแนนที่มากที่สุด ภูมิภาคอื่นที่เหลือ คือ กลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพและปริมณฑลมีระดับคะแนนเท่ากันในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

4) ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลางจะมีคะแนนในระดับที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับภาค ตะวันออกเฉียงเหนือและ กทม.ฯ คะแนนจะน้อยที่สุด

5) ในประเด็นด้านการยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคมในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ผู้สูงอายุในภาคเหนือและภาคใต้จะมีคะแนนสูงมากกว่าเมื่อเทียบกับกทม.ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีคะแนนน้อยลดหลั่นตามลำดับ

6) ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ผู้สูงอายุในเมืองในภาคใต้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีระดับคะแนนสูงมากกว่า กรุงเทพและปริมณฑล ภาคเหนือ และภาคกลางซึ่งมีระดับคะแนนน้อยที่สุดตามลำดับ

7) ในประเด็นด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง แต่ผู้สูงอายุในภาคใต้และภาคเหนือจะมีระดับคะแนนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับภาคกลาง ซึ่งกรุงเทพและปริมณฑลมีคะแนนน้อยที่สุด

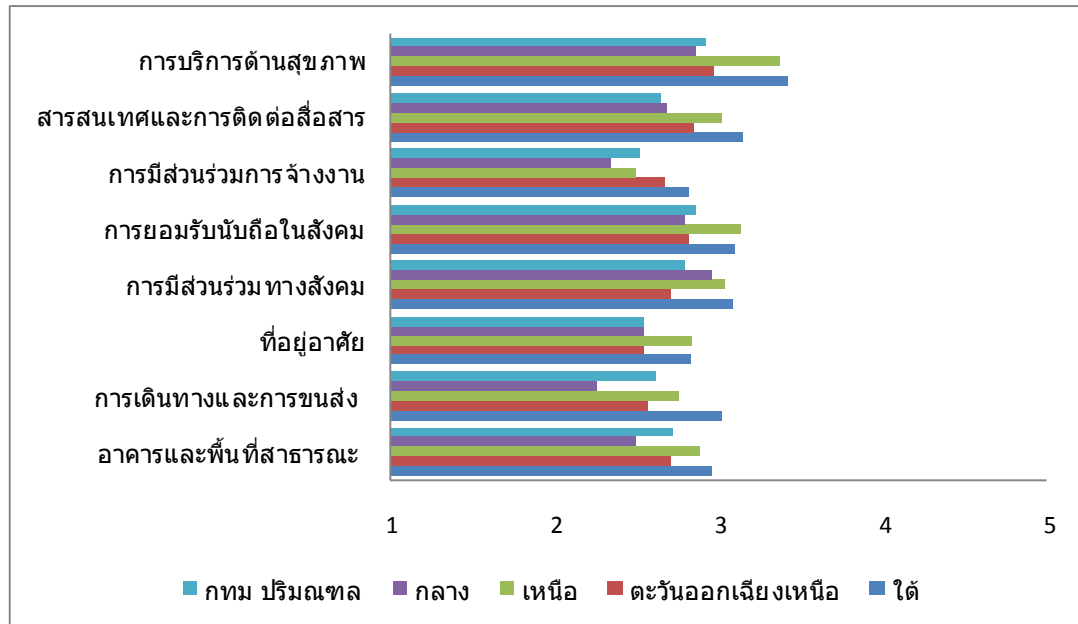
8) ในประเด็นด้านชุมชนและการบริการด้านสุขภาพในขณะที่ยโดยรวมมีระดับปานกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือ มีคะแนนในระดับมาก ส่วนภูมิภาคที่เหลือมีคะแนนในระดับปานกลาง และภาคกลางมีคะแนนน้อยที่สุด

โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลางในทุกภูมิภาค โดยภาคใต้มีคะแนนสูงสุด (3.05) รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ (2.94) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2.73) กทม.และปริมณฑล (2.70) และภาคกลางมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ (2.62) (ตารางที่ 113 แผนภูมิที่ 104)

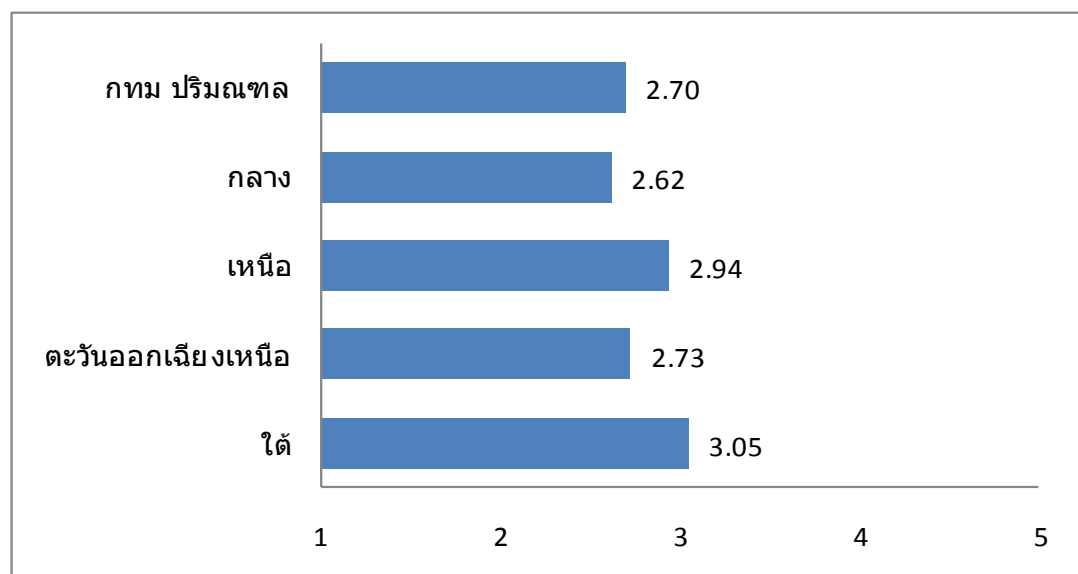
ตารางที่ 113 เปรียบเทียบระดับคะแนนของตัวแปรทั้ง 8 ตัวของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ฯ
จาก 5 ภูมิภาค

เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ	ภูมิภาค				
	กทม.และ ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาค เหนือ	ภาคต.อ. เฉียงเหนือ	ภาคใต้
(1) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านอาคารและ พื้นที่สาธารณะ	2.72	2.49	2.89	2.71	2.96
(2) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการเดินทาง และการขนส่ง	2.61	2.26	2.75	2.56	3.01
(3) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านที่อยู่อาศัย	2.54	2.54	2.84	2.54	2.83
(4) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วม ทางสังคม	2.79	2.96	3.04	2.71	3.09
(5) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการยอมรับ นับถือจากคนในสังคม	2.86	2.79	3.13	2.81	3.10
(6) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วม ในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน	2.52	2.34	2.50	2.67	2.82
(7) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร	2.65	2.68	3.02	2.85	3.15
(8) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านความเป็น ชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ	2.92	2.86	3.37	2.97	3.42
ภาพรวม	2.70	2.62	2.94	2.73	3.05
ระดับคะแนน	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 104 เปรียบเทียบระดับคะแนนของตัวแปรทั้ง 8 ตัวของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล 5 ภูมิภาค

แผนภูมิที่ 105 เปรียบเทียบระดับคะแนนเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลทั้ง 5 ภูมิภาค

3. ภูมิหลังกับปัจจัยของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

ในส่วนนี้จะไม่นำเสนอการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของผู้สูงอายุกับความเป็นเมืองที่เป็นเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุทั้ง 5 ภูมิภาคเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลแตกต่างกันหรือไม่สร้างความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญได้

บทที่ 2

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึก การประชุมสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตการณ์ปรากฏการณ์ในเขตเทศบาลอันเป็นพื้นที่ที่ศึกษาทั้ง 9 พื้นที่เพื่อประมวลข้อมูลในเชิงคุณภาพมีประเด็นสาระสำคัญที่พอสรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นอาคารและพื้นที่สาธารณะ

ในเชิงเปรียบเทียบสภาพของเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคจะมีสภาพทางกายภาพที่คล้ายกัน คือในด้านความสะอาดและความสวยงามของพื้นที่สาธารณะ ความปลอดภัยในพื้นที่โล่งแจ้ง ทางเดินเท้าหรือฟุตบอลที่สะดวกปลอดภัย ความปลอดภัยในการข้ามถนนโดยมีทางม้าลาย มีวงเวียน ความเอื้อเฟื้อของพนักงานขับรถ ประจำทาง ความสะดวกในการเข้าถึงอาคารสถานที่ตลอดจนการบริการต่างๆ และในเรื่องห้องสุขาสาธารณะทั้งภายนอกและภายในอาคาร เริ่มที่จะจัดทำหรือพยายามที่จะดัดแปลง ปรับปรุง ตลอดจนการกันพื้นที่สำหรับอำนวยความสะดวกดังกล่าวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการทั้งนี้เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามกฎหมาย กฎกระทรวงหรือนโยบายจากส่วนกลางที่คล้ายๆกัน คือ

1. กฎกระทรวง พ.ศ. 2548 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคารสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพและคนชราอยู่ในความดูแลของกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
2. กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่นสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2554 อยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับคนพิการในโครงสร้างพื้นฐานและในระบบการขนส่งสาธารณะ พ.ศ. 2554 ออกตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 37 อยู่ในความดูแลของกระทรวงคมนาคม

แต่ที่เป็นปัญหาในปัจจุบันในทุกเมืองและทุกภูมิภาคคือพื้นที่สาธารณะต่างๆ เช่น ทางเดินเท้าและสวนสาธารณะถูกบุกรุก เช่นปัจจุบันเต็มไปด้วยร้านค้าและสิ่งกีดขวางทางเดินเท้า รวมทั้งมีรถจักรยานยนต์มาขับขึ้นทางเท้า ทำให้ผู้ใช้ซึ่งรวมไปถึงผู้สูงอายุและคนพิการไม่สามารถใช้พื้นที่เหล่านี้ได้โดยสะดวก ซึ่งเป็นปัญหาเชิงระบบ (ไม่สามารถแก้ไขได้) เพราะมีข้อขัดข้องหลายประการทั้ง

ในด้านการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่เทศบาลหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ อิทธิพลของคนในพื้นที่ และจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นหากสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้นอกจากเมืองจันทบุรีแล้ว จะช่วยเอื้อให้ผู้สูงอายุออกมาสู่สังคมได้ง่ายและสะดวกอันเป็นการเสริมสร้างสังคมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยได้อย่างตรงประเด็น

โดยสรุปในประเด็นนี้คืออาคารและพื้นที่สาธารณะของทั้ง 5 เมืองที่ศึกษาเริ่มพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะดวกภายในอาคารโดยเริ่มจากสถานที่ราชการที่ผู้คนไปติดต่อเป็นลำดับแรกและเอกชนก็ได้ทำตามข้อกำหนดต่างๆด้วยเช่นกัน แต่ที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้คือการใช้ทางเท้าไปทำกิจการส่วนตัว

2. ประเด็นการเดินทางและการขนส่ง

แม้ว่าจะมีกฎหมายผู้สูงอายุ(พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (6) กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นๆ) หรือนโยบาย (เช่นกระทรวงคมนาคม ได้จัดสถานที่ที่พักสำหรับผู้สูงอายุ การจำหน่ายตั๋วเป็นลำดับแรก ที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุในรถประจำทาง และให้บริการแก่ผู้พิการและผู้สูงอายุเข้าเครื่องบินในลำดับแรก) แต่ในความเป็นจริงที่ผู้สูงอายุจำนวนมากที่จำเป็นต้องใช้การเดินทางด้วยรถโดยสารเป็นประจำวัน ซึ่งในเชิงเปรียบเทียบสภาพของเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคจะมีสภาพทางกายภาพที่คล้ายกันคือยังขาดระบบการขนส่งสาธารณะที่น่าเชื่อถือและมีความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่จะเป็นช่องทางดึงดูดผู้สูงอายุออกมาสู่โลกภายนอก ในแง่หนึ่งจึงไม่ค่อยปรากฏว่ามีผู้สูงอายุตอนปลายหรือที่เรียกว่าคนเฒ่าคนแก่ออกมาในพื้นที่สาธารณะในสังคมเมืองของไทยเท่าที่ควรทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการขาดพื้นที่ทางสังคมที่เหมาะสมในชุมชน หรืออาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีข้อขัดข้องในการเดินทาง จะมีก็แต่คนวัยเด็ก วัยทำงาน และผู้สูงอายุวัยต้น ที่สามารถขี่หรือซ้อนท้ายจักรยานยนต์ ยีนโหนรถเมล์หรือรถสาธารณะในการเดินทาง ส่วนผู้สูงอายุโดยทั่วไปก็มักจะถูกผลักโดยธรรมชาติให้อยู่แต่ในบ้าน ระเบียงบ้าน วัดวาอารามหรือศาสนสถานใกล้บ้าน หรืออย่างมากก็โรงพยาบาลเมื่อมีความจำเป็น

และเมื่อพิจารณาถึงระบบการเดินทาง สภาพรถโดยสาร หรือมาตรฐานผู้ขับขี่แล้วยังนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเมืองเพื่อบรรลุไปสู่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุอย่างมาก

“เดี๋ยวนี้สูญพันธุ์หมดไม่ว่ารถเมล์หรือรถประจำทางที่เคยมีในเมือง ผมเคยนั่งครั้งหนึ่งเป็นรถตู้โดยสารสาธารณะมันขับ 160 ทานลองคิดดู รถตู้โดยสารขับ 160 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ไม่ว่าจะนั่งตรงไหน มันก็ไม่ปลอดภัยทั้งสิ้น ตั้งแต่นั้นมาผมไม่เคยนั่งอีกเลย”
(ขนส่งจังหวัดในการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดสิงห์บุรี, 30 พ.ย. 2554)

อย่างไรก็ตามในเมืองขนาดเล็ก เช่นเทศบาลเมืองพัทลุง เทศบาลเมืองตราด เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลอุทัยธานี แม้ว่าจะขาดระบบการขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ แต่ด้วยความเป็นเมืองที่ยังแออัดเท่าที่ควร ตลอดจนเทศบาลได้จัดรถบริการผู้สูงอายุตามชุมชนต่างๆ ทำให้การเดินทางไม่ค่อยมีปัญหาเท่ากับเมืองอื่น

โดยสรุปประเด็นนี้คือในเขตเมืองที่ศึกษายังพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะได้ไม่ดีพอ แต่กลับแย่ลง

3. ประเด็นที่อยู่อาศัย

ในเชิงเปรียบเทียบประเด็นที่อยู่อาศัยซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดของบ้าน เช่น ราคาบ้าน ที่เหมาะสมและพอเพียงในที่ที่ปลอดภัยใกล้กับการบริการชุมชน มีการให้บริการซ่อมแซมบ้าน สภาพของบ้านสามารถป้องกันภัยพิบัติต่างๆได้ ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวเข้าออกห้องต่างๆ ภายในบ้านได้ โดยสะดวก มีระบบบ้านเช่าที่สะอาด ปลอดภัย และมีบ้านให้ผู้พิการได้อยู่อาศัยในราคาที่เหมาะสม ซึ่งเมืองต่างๆในพื้นที่ศึกษาไม่ได้มีองค์ประกอบเหล่านี้อย่างครบถ้วน แต่โดยภาพรวมเห็นว่าผู้สูงอายุในชุมชนเมืองมีความแตกต่างกันในด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคม มีทั้งคนมั่งมีศรีสุข และ คนยากจน ชนชั้น เช่นครอบครัวที่ยากจนในเมืองจะอยู่อาศัยตามชุมชนแออัด หรือผู้สูงอายุที่มีฐานะร่ำรวยจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก จึงเป็นธรรมชาติของสังคมเมืองที่มีความแตกต่างอย่างมาก เช่นเดียวกับประเด็นอื่นๆ ดังนั้นการบริการจากเทศบาลในด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งค่อนข้างไปเป็นการบริการในเชิงปัจเจก เทศบาลต่างๆจึงไม่สามารถจัดการได้อย่างทั่วถึง

โดยสรุปประเด็นนี้ของเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคจะมีลักษณะปัจจัยภายในที่คล้ายกันคือเทศบาลซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักยังเข้าไปจัดการได้ไม่ทั่วถึง

4. ประเด็นการมีส่วนร่วมทางสังคม

เป็นเรื่องของการช่วยอำนวยความสะดวกโดยเทศบาลหรือหน่วยงานสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างโอกาสให้กับผู้สูงอายุได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างทั่วถึงทุกสถานภาพ ทั้งผู้สูงอายุปกติ หรือมีความพิการด้วย โดยการสนับสนุนด้านสถานที่ เวลา กิจกรรม ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ รวมตลอดไปถึงการจัดตารางกิจกรรมและการรับส่ง ซึ่งในแง่นี้จะเห็นได้ว่าได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องในหลายๆเมือง เช่น เทศบาลเมืองพัทลุง เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองตราด เป็นต้น ซึ่งเมืองอื่นๆในพื้นที่ศึกษาก็ได้ดำเนินการในแนวทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทางสังคมโดยตัวของมันเองคือเป้าหมายของสังคมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ นั่นคือการที่มีผู้สูงอายุออกมาสู่สังคม ทำประโยชน์ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

สรุปประเด็นนี้ทุกเมืองมีแนวทางที่ไม่แตกต่างกัน คือมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรมประจำวันโดยเทศบาลและหน่วยงานต่างๆช่วยสร้างเวทีและบรรยากาศของความร่วมมือดังกล่าว

5. ประเด็นการยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคม

การจัดการด้านนี้เป็นเรื่องของการให้การยอมรับนับถือหรือให้เกียรติผู้สูงอายุอย่างกว้างขวางในเมืองนั้น ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมทุกระดับ ทุกสถาบัน หรือหน่วยงานใดๆก็ตามที่อยู่ในเมืองนั้นเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุโดยมีการเชื่อมโยงไปสู่ผู้สูงอายุให้ได้เข้าร่วมในเวทีหรือพื้นที่ทางสังคมร่วมกับภาคี หรือวัยอื่นๆ โดยตระหนักในคุณค่าและสำนึกในพระคุณของผู้สูงวัยโดยไม่เลือกว่าเป็นจะอยู่ในสถานภาพใดไม่ว่าจะปกติหรือพิการ ตลอดจนไม่กีดกันผู้สูงอายุโดยพยายามเข้าถึงหรือรวม (inclusion) เอาผู้สูงอายุเข้ามาอยู่ในกิจกรรมทางสังคม

อาจพิจารณาได้ในว่าเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากโดยเฉพาะจากสังคมเมืองในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตลอดจนเมืองใหญ่ เช่น นครราชสีมา นนทบุรี หรือนครศรีธรรมราชระบบความคิดความเชื่อหรือความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับผู้สูงอายุในประเด็นรายละเอียดเหล่านี้เริ่มเปลี่ยนไป แต่สำหรับเมืองที่ยังผู้คนยังมีความรู้สึกนึกคิดแบบสังคมไทยที่ยึดในหลักเคารพผู้หลักผู้ใหญ่เป็นสังคมที่ยึดค่านิยมในการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปัน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่ฝังรากลึกยังไม่สูญหายไป เช่น ในเขตเทศบาลเมืองตราด ลำพูน พัทลุง สิงห์บุรี และอุทัยธานีก็จะโดดเด่นในประเด็นในด้านการยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคมต่อผู้สูงอายุ

สรุปประเด็นนี้เริ่มพบความแตกต่างระหว่างเมืองเล็ก กับเมืองใหญ่ และเมืองกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เมืองเล็กยังมีการยอมรับ ๖ มากกว่าเมืองใหญ่

6. ประเด็นการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

ประเด็นในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานเป็นเรื่องของสิทธิของความเป็นพลเมืองของผู้สูงอายุที่จะมีหรือใช้ชีวิตได้อย่างพลเมืองโดยทั่วไปโดยได้รับโอกาสและการปฏิบัติในฐานะพลเมือง เช่น การจัดสถานที่ไว้รองรับ การฝึกทักษะเพื่อที่จะเสริมสร้างโอกาสในการทำงานได้ การกระตุ้นให้องค์กรต่างๆรับผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิก เป็นต้น ซึ่งในประเด็นเหล่านี้จะเกี่ยวข้องในเชิงการยอมรับ และการตระหนักในสิทธิของผู้สูงอายุ แต่ในสังคมไทยจะยอมรับนับถือในเชิงการยกเว้น

หรือสงเคราะห์ช่วยเหลือโดยไม่ค่อยมองในประเด็นสิทธิของพลเมือง โดยรวมทุกเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคจึงยังตระหนักในประเด็นนี้ไม่มากนัก

สรุปประเด็นนี้ไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทุกเมืองทั้ง 5 ภูมิภาค

7. ประเด็นสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

ประเด็นในด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารเป็นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร และข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนไปยังผู้สูงอายุเพื่อที่ผู้สูงอายุจะได้ทราบและสามารถตัดสินใจในด้านต่างๆได้อย่างถูกต้องเมื่อมีชีวิตอยู่ในเมือง ช่องทางการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุมีทั้งแบบดั้งเดิมที่มีได้ซับซ้อนหรือใช้เทคโนโลยีอะไรมา ไปจนกระทั่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสังคมเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคพบว่ามีความไม่แตกต่างกันในเชิงความก้าวหน้าของ ICT และไม่ค่อยมีข้อแตกต่างในเรื่องการใช้ช่องทางการรับสารทั้งนี้เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะคุ้นเคยหรือใช้ช่องทางการติดต่อแบบดั้งเดิม เช่น แบบปากต่อปาก แบบหอกระจายข่าวหรือจากตัวแทนเจ้าหน้าที่ (เช่น อสม. อพส.) แต่จะมีข้อแตกต่างอันเนื่องมาจากธรรมชาติของผู้สูงอายุ กล่าวคือผู้สูงอายุในภาคใต้สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเหตุผลมาจากกระบวนการปลูกฝังในความสนใจในข้อมูลข่าวสารของทางราชการ หรือความสนใจที่จะได้รับการบอกแจ้งจากผู้อื่น อย่างไรก็ตามในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจะมีโอกาสได้รับข่าวสารหรือใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารได้อย่างหลากหลาย เหตุผลที่เกี่ยวข้องกันคืออัตราของกิจกรรมหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมก็จะช่วยเสริมสร้างโอกาสในด้านนี้แก่ผู้สูงอายุได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าประสิทธิภาพในด้านนี้ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลน้อยกว่าเนื่องมาจากอุปสรรคในการเดินทางออกไปสู่สังคมของผู้สูงอายุ

สรุปประเด็นนี้ไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทุกเมืองทั้ง 5 ภูมิภาค ยกเว้นภาคใต้จะมีความโดดเด่นกว่าเมื่อเทียบกับที่อื่น

8. ประเด็นความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

ประเด็นในด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพจะครอบคลุมทั้งในชุมชนและสถานบริการภายนอกซึ่งจะมีการจัดการทั้งในเชิงรับและเชิงรุก (ป้องกันและแก้ไข) โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการทางการแพทย์และสุขภาพอนามัยอย่างพร้อมมูลซึ่งผู้สูงอายุรวมทั้งผู้พิการผู้ยากไร้ต่างสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างง่ายดาย ด้วยความเอื้อเอื้อและเป็นการไม่คิดมูลค่า นอกจากนี้ยังเสริมด้วยระบบการแจ้งข้อมูลข่าวสารและมีระบบอาสาสมัครทุกเพศทุกวัย นอกจากนี้ชุมชนของผู้สูงอายุยังจะมีระบบการบริการฉุกเฉิน รวมถึงเมื่อถึงเวลาอันควรผู้สูงอายุก็มีสุสานและฌาปนสถานเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งประเด็นดังกล่าวทั้งหมดค่อนข้างจะโดดเด่นในงานสำหรับ

ผู้สูงอายุในบ้านสังคมไทย เพราะในแต่ละภูมิภาคจะจัดการในเรื่องนี้ได้โดดเด่นที่สุดเมื่อเทียบกับเรื่องอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการสาธารณสุขของเรามีการพัฒนามายาวนานจนได้มาตรฐานประกอบกับบุคลากรด้านนี้ของไทยมีการใส่ใจในการดูแลเป็นอย่างดี

สรุปประเด็นนี้ไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทุกเมืองทั้ง 5 ภูมิภาค แต่ภาคใต้จะโดดเด่นค่อนข้างมาก

บทที่ 3

บทสรุป

ในส่วนนี้จะ เป็นบทสรุปของส่วนที่ 7 การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาคภายใต้กรอบแนวคิด “เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ” ซึ่งจะประกอบไปด้วยสรุปผลการวิจัยในลักษณะการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะส่วนนี้

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองในแต่ละภูมิภาคภายใต้กรอบแนวคิด “เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ” ในการตอบวัตถุประสงค์นี้จะใช้ข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นหลักและเสริมในเชิงความหมายที่ลุ่มลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) ประเด็นด้านอาคารและสถานที่

โดยภาพรวมทุกภูมิภาคมีลักษณะที่คล้ายกันคือคือในด้านความสะอาดและความสวยงามของพื้นที่สาธารณะ ความปลอดภัยในพื้นที่โล่งแจ้ง ทางเดินเท้าหรือฟุตบาทที่สะดวกปลอดภัย ความปลอดภัยในการข้ามถนนโดยมีทางม้าลาย มีวงเวียน ความเอื้อเฟื้อของพนักงานขับรถ ประจำทางความสะดวกในการเข้าถึงอาคารสถานที่ตลอดจนการบริการต่างๆ และในเรื่องห้องสุขาสาธารณะทั้งภายนอกและภายในอาคาร ยังมีสภาพที่ไม่เอื้อต่อผู้สูงอายุเท่าที่ควร แต่โดยส่วนมากเริ่มที่จะจัดทำหรือพยายามที่จะดัดแปลง ปรับปรุง ตลอดจนการกันพื้นที่สำหรับอำนวยความสะดวกดังกล่าวสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ แต่ที่เป็นปัญหาในทุกเมืองและทุกภูมิภาคคือพื้นที่สาธารณะต่างๆ เช่น ทางเดินเท้าและสวนสาธารณะถูกบุกรุกในลักษณะที่จะเต็มไปด้วยร้านค้าและสิ่งกีดขวางทางเดินเท้า รวมทั้งมีรถจักรยานยนต์มาขับขึ้นบนทางเท้า ทำให้ผู้ใช้ซึ่งรวมไปถึงผู้สูงอายุและคนพิการไม่สามารถใช้พื้นที่เหล่านี้ได้โดยสะดวกและไม่ปลอดภัย ที่มีปัญหาค่อนข้างมากไล่เรียงไปได้แก่เมืองในภาคกลาง, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, กทม.และปริมณฑล, ภาคเหนือ, และภาคใต้

โดยสรุปในประเด็นอาคารและพื้นที่สาธารณะในเชิงเปรียบเทียบของเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคารเริ่มจากสถานที่ราชการที่ผู้คนไปติดต่อเป็นลำดับแรกและเอกชนก็ได้ทำตามข้อกำหนดต่างๆตามมาแต่ที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้คือการใช้พื้นที่สาธารณะ เช่นทางเท้า สวนสาธารณะไปทำประโยชน์ส่วนตัว

2) ประเด็นด้านการเดินทางและการขนส่ง

ในเชิงเปรียบเทียบสภาพของเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคจะมีสภาพทางกายภาพที่คล้ายกันคือยังขาดระบบการขนส่งสาธารณะที่น่าเชื่อถือและมีความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่จะนำ

ผู้สูงอายุออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างสะดวกสบาย ปลอดภัย อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการจราจรและการขนส่ง จึงไม่ค่อยปรากฏว่ามีผู้สูงอายุออกมาสู่สังคมมากเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุในเมืองในสังคมที่พัฒนาแล้ว ผู้สูงอายุโดยทั่วไปก็จำเป็นต้องอยู่แต่ในบ้าน ชุมชนระแวกบ้าน วัดวาอารามหรือศาสนสถานใกล้บ้าน หรืออย่างมากก็โรงพยาบาลเมื่อมีความจำเป็น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงระบบการเดินรถ สภาพรถโดยสาร หรือมาตรฐานผู้ขับแล้วก็นับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเมืองเพื่อบรรลุไปสู่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุอย่างมาก เทศบาลบางแห่งจัดรถบริการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุได้เดินทางไปยังโรงพยาบาล แต่ยังไม่มียานพาหนะที่หลากหลาย เช่น อาสาจราจรเพื่อเข้าเวรรับส่งผู้สูงอายุตามชุมชนต่างๆ จึงเป็นที่สงสัยในศักยภาพแบบชั่วคราวของบางเทศบาลที่ดำเนินการเช่นนี้ในอนาคตเมื่อมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหมายถึงวิธีการดังกล่าวไม่สามารถยั่งยืนได้ ที่มีปัญหาค่อนข้างมากไล่เรียงไปได้แก่เมืองในภาคกลาง, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, กทม.และปริมณฑล, ภาคเหนือ และภาคใต้

โดยสรุปประเด็นนี้ในเชิงเปรียบเทียบในเขตเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคที่ศึกษาซึ่งพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะได้ไม่ดีพอเหมือนกับ แต่กลับแย่ลง

3) ประเด็นด้านที่อยู่อาศัย

ในเชิงเปรียบเทียบประเด็นที่อยู่อาศัยซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดของที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาด ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในยามปกติและเมื่อมีภัยพิบัติ ตลอดจนมีระบบการบริการดูแลแก้ไขซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุ เนื่องจากในชุมชนเมืองมีบ้านจำนวนมาก และการบริการดังกล่าวเป็นเรื่องการบริการที่ต้องสนองความต้องการในเชิงปัจเจกบุคคล หรือรายครัวเรือน ดังนั้นเทศบาลอาจขาดศักยภาพในเรื่องนี้ โดยเฉพาะเทศบาลขนาดใหญ่ที่มีความรับผิดชอบในพื้นที่และประชากรที่มาก ดังนั้นการบริการจากเทศบาลในด้านที่อยู่อาศัยซึ่งค่อนข้างเป็นการบริการในเชิงปัจเจก เทศบาลต่างๆจึงไม่สามารถจัดการได้อย่างทั่วถึง ที่มีปัญหาค่อนข้างมากไล่เรียงไปได้แก่เมืองในกทม.และปริมณฑล, ภาคกลาง, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคใต้, และภาคเหนือ

โดยสรุปประเด็นนี้ในเชิงเปรียบเทียบเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคจะมีลักษณะปัจจัยภายในที่คล้ายกันคือเทศบาลยังเข้าไปจัดบริการได้ไม่ทั่วถึง

4) ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม

การเป็นตัวกลางเชิงการเป็นเจ้าภาพของเทศบาลในการอำนวยความสะดวกหรือเป็นผู้สนับสนุนหลักอย่างเป็นทางการเพื่อเสริมสร้างโอกาสให้กับผู้สูงอายุได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างทั่วถึงทุกสถานภาพ ทั้งผู้สูงอายุปกติ หรือมีความพิการด้วย โดยการสนับสนุนด้านสถานที่ เวลา กิจกรรม ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ รวมตลอดไปถึงการจัดตารางกิจกรรมและการรับส่ง ซึ่งใน

แ่งนี้จะเห็นได้ว่าได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องในหลายๆเมือง เช่น เทศบาลเมืองพัทลุง เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองตราด เป็นต้น ซึ่งเมืองอื่นๆในพื้นที่ที่ศึกษาก็ได้ดำเนินการในแนวทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทางสังคมโดยตัวของมันเองคือเป้าหมายของสังคมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ นั่นคือการที่มีผู้สูงอายุออกมาสู่สังคม ทำประโยชน์ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

ที่มีปัญหาค่อนข้างมากในประเด็นนี้ได้แก่เมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, กทม.และปริมณฑล, ภาคกลาง ส่วนเมืองในภาคเหนือและภาคใต้ประเด็นนี้ค่อนข้างดี

สรุปประเด็นนี้ทุกเมืองมีแนวทางที่ไม่แตกต่างกัน คือมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรมประจำวันโดยเทศบาลและหน่วยงานต่างๆช่วยสร้างเวทีและบรรยากาศของความร่วมมือนี้อย่างดี

5) ประเด็นด้านการยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคม

การจัดการด้านนี้เป็นเรื่องของการให้การยอมรับนับถือหรือให้เกียรติผู้สูงอายุอย่างกว้างขวางในเมืองนั้น ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมทุกระดับ ทุกสถาบัน หรือหน่วยงานใดๆก็ตามที่อยู่ในเมืองนั้นเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุโดยมีการเชื่อมโยงไปสู่ผู้สูงอายุให้ได้เข้าร่วมในเวทีหรือพื้นที่ทางสังคมร่วมกับภาคี หรือวัยอื่นๆ โดยตระหนักในคุณค่าและรู้จักผู้สูงอายุโดยไม่เลือกว่าเป็นผู้สูงอายุในสถานภาพใด ปกติหรือพิการ หรือไม่กีดกันผู้สูงอายุในด้านต่างๆแต่กลับส่งเสริมหรือนับรวมเข้ามาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากโดยเฉพาะจากสังคมเมืองในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตลอดจนเมืองใหญ่ เช่น นครราชสีมา นนทบุรี หรือ นครศรีธรรมราชระบบความคิดความเชื่อหรือความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับผู้สูงอายุในประเด็นรายละเอียดเหล่านี้เริ่มเปลี่ยนไป แต่สำหรับเมืองที่ยังผู้คนยังมีความรู้สึกนึกคิดแบบสังคมไทยที่ยึดในหลักเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นสังคมที่ยึดค่านิยมในการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปัน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามยังไม่สูญหายไป เช่น ในเขตเทศบาลเมืองตราด ลำพูน พัทลุง สิงห์บุรี และอุทัยธานีก็จะโดดเด่นในประเด็นด้านการยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคมต่อผู้สูงอายุ

ที่มีปัญหาค่อนข้างมากในประเด็นนี้ได้แก่เมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, กทม.และปริมณฑล, ภาคกลาง ส่วนเมืองในภาคเหนือและภาคใต้ประเด็นนี้ค่อนข้างดี

สรุปประเด็นนี้ในเชิงเปรียบเทียบเมืองใน 5 ภูมิภาค เริ่มพบความแตกต่างระหว่างเมืองเล็กกับเมืองใหญ่ และเมืองกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เมืองเล็กยังมีการยอมรับฯ มากกว่าเมืองใหญ่

6) ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

ประเด็นในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานเป็นเรื่องของสิทธิของความเป็นพลเมืองของผู้สูงอายุที่จะมีหรือใช้ชีวิตได้อย่างพลเมืองโดยทั่วไปโดยได้รับโอกาสและการปฏิบัติใน

ฐานะพลเมือง เช่น การจัดสถานที่ไว้รองรับ การฝึกทักษะเพื่อที่จะเสริมสร้างโอกาสในการทำงานได้ การกระตุ้นให้องค์กรต่างๆรับผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิก เป็นต้น ซึ่งในประเด็นเหล่านี้จะเกี่ยวข้องในเชิงการยอมรับ และการตระหนักในสิทธิของผู้สูงอายุ แต่ในสังคมไทยจะยอมรับนับถือในเชิงการยกเว้น หรือสงเคราะห์ช่วยเหลือโดยไม่ค่อยมองในประเด็นสิทธิของพลเมือง โดยรวมทุกเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคจึงยังตระหนักในประเด็นนี้ไม่มากนัก

สรุปประเด็นนี้ในเชิงเปรียบเทียบเมืองใน 5 ภูมิภาคไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันมากจะมีบ้างที่แต่ผู้สูงอายุในเมืองในภาคใต้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานมากกว่าใน กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคเหนือ และภาคกลาง

7) ประเด็นด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

ประเด็นในด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสังคมเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคพบว่ามีความไม่แตกต่างกันในเชิงความก้าวหน้าของของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และไม่ค่อยมีข้อแตกต่างในเรื่องการใช้ช่องทางการรับสารทั้งนี้เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะคุ้นเคยหรือใช้ช่องทางการติดต่อแบบดั้งเดิม เช่น แบบปากต่อปาก แบบหอกระจายข่าวหรือจากตัวแทนเจ้าหน้าที่ (เช่น อสม. อพส.) แต่จะมีข้อแตกต่างอันเนื่องมาจากธรรมชาติของผู้สูงอายุ กล่าวคือผู้สูงอายุในภาคใต้สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเหตุผลมาจากกระบวนการปลูกฝังในความสนใจในข้อมูลข่าวสารของทางราชการ หรือความสนใจที่จะได้รับการบอกแจ้งจากผู้อื่น อย่างไรก็ตามในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ผู้สูงอายุจะมีโอกาสได้รับข่าวสารหรือใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารได้อย่างหลากหลาย เหตุผลที่เกี่ยวข้องกันคืออัตราของกิจกรรมหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมก็จะช่วยเสริมสร้างโอกาสในด้านนี้แก่ผู้สูงอายุได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าประสิทธิภาพในด้านนี้ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลน้อยกว่าเนื่องมาจากอุปสรรคในการเดินทางออกไปสู่สังคมของผู้สูงอายุ

สรุปประเด็นนี้ในเชิงเปรียบเทียบเมืองทั้ง 5 ภูมิภาคไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันยกเว้นภาคใต้และภาคเหนือจะมีความโดดเด่นในประสิทธิภาพของสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารมากกว่าเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น

8) ประเด็นด้านชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

ประเด็นในด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพค่อนข้างจะโดดเด่นในงานสำหรับผู้สูงอายุในบ้านเรา เพราะในแต่ละภูมิภาคจะจัดการในเรื่องนี้ได้โดดเด่นที่สุดเมื่อเทียบกับการ

จัดการสังคมผู้สูงอายุด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการสาธารณสุขของเรามีการพัฒนาที่ยาวนานจนได้มาตรฐานประกอบกับบุคลากรด้านนี้ของไทยมีการใส่ใจในการดูแลเป็นอย่างดี

สรุปประเด็นนี้ไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทุกเมืองทั้ง 5 ภูมิภาค แต่ภาคใต้และภาคเหนือจะมีการจัดการในปัจจุบันนี้โดดเด่นค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น

การอภิปรายผล

- 1) ในประเด็นด้านอาคารและสถานที่นอกจากเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการใช้งานของสาธารณะชนและผู้สูงอายุสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัยด้วยแล้วนั้น ยังถือเป็นหน้าตาของเมืองที่จะเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาวเมืองนั้นด้วย ดังนั้นเมืองที่มีการจัดการที่ดีสิ่งแรกที่จะพบเห็นเมื่อเข้าไปสู่เมืองนั้นคือ อาคารและสถานที่สาธารณะที่มีความเป็นระเบียบ สะอาด และใช้งานได้ ซึ่งเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคยังจำเป็นต้องปรับปรุงในเรื่องนี้อย่างมาก
- 2) ระบบการเดินทางและการขนส่งขั้นพื้นฐานของเมืองที่ควรเป็นคือระบบการขนส่งสาธารณะที่ดีและมีประสิทธิภาพ เป็นต้นว่ายิ่งเมืองมีผู้คนหนาแน่นเท่าใด ยิ่งต้องมีระบบการขนส่งผู้โดยสารได้คราละมากๆต่อทิศทางต่อชั่วโมง นอกจากนั้นต้องมีระบบการขนส่งที่มีความจุที่รองรับมาเรื่อยๆ เพื่อสอดคล้องกับสภาพของเมือง และที่สำคัญในการจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุคือการบริการที่สะดวก ปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการทั้งในเชิงรวมหรือในเชิงปัจเจกของผู้สูงอายุ ตลอดจนสามารถรองรับในกรณีฉุกเฉินได้เป็นอย่างดี เพราะเราไม่รู้ว่าความเจ็บป่วยของผู้สูงอายุจะเกิดเมื่อไหร่ นอกจากนี้ยังควรมีระบบอาสาสมัครขนส่งผู้สูงอายุด้วย ซึ่งเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคยังจำเป็นต้องปรับปรุงในเรื่องนี้อย่างมาก
- 3) หน้าที่ของบ้านคือที่สามารถปกป้องคุ้มครองและให้ความสุขสบายแก่ผู้อยู่อาศัยและให้ความเป็นส่วนตัวได้ แต่ผู้สูงอายุในบางกรณียังจำเป็นมากกว่านั้นคือต้องการการดูแลสภาพบ้านทั้งภายในและบริเวณโดยรอบมิให้มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหวและไปมาในบ้านและบริเวณบ้าน ซึ่งทุกวันนี้ใช้วิธีการดูแลตนเอง แต่หลักการที่ควรเป็นสำหรับการจัดการด้านเคหสถานคือการมีระบบรองรับในด้านนี้อย่างทั่วถึง ซึ่งเมืองในทั้ง 5 ภูมิภาคยังจำเป็นต้องปรับปรุงในเรื่องนี้อย่างมาก
- 4) การกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคมนอกจากจะเป็นเรื่องการตอบสนองปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์แล้ว ในกรอบแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุยังมองว่าเป็นการช่วยตัวผู้สูงอายุและช่วยสังคมด้วยเช่นกัน ในแง่รัฐหรือเทศบาลจำเป็นต้องช่วยในเชิงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเวทีทางสังคมในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเท่าที่ปรากฏในสังคมไทยใน

- ปัจจุบันงานด้านนี้จะเริ่มได้รับความนิยม เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การทำงานในเชิงบูรณาการ การจัดการเชิงความร่วมมือ ฯลฯ ซึ่งไม่ยกเว้นแม้กระทั่งผู้สูงอายุ และจากประสบการณ์ของผู้สูงอายุเองที่ประสบความสำเร็จก็必将มีความชัดเจนในด้านความร่วมมือ
- 5) ประเด็นการยอมรับนับถือและการมีสังกัดในสังคมของผู้สูงอายุในปัจจุบันขึ้นกับตัวผู้สูงอายุ กลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุที่จะมีผลงานหรือการปฏิบัติ (perform) อะไร อย่างไรปรากฏออกสู่สังคม แม้ว่าสังคมไทยยังยึดถือค่านิยมในการให้ความเคารพตามหลักอาวุโสแบบดั้งเดิมอยู่ก็ตาม แต่โลกสมัยใหม่มีปัจจัยที่เข้ามากระทบ เช่น การมองผลงานเฉพาะตรงหน้า (presence) การแข่งขัน ฯลฯ ซึ่งอาจทำให้ค่านิยมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งผู้สูงอายุอยู่ในสังคมโดยขาดการยอมรับนับถือและการมีสังกัด ซึ่งจำเป็นต้องให้สังคมได้ตระหนักในเรื่องนี้ ที่สำคัญคือการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้สร้างการยอมรับด้วยตัวเองในสังคม
 - 6) การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน จำเป็นต้องพิจารณาในเรื่องโอกาสและการปฏิบัติในฐานะพลเมือง เช่น การจัดสถานที่ไว้รองรับ การฝึกทักษะเพื่อที่จะเสริมสร้างโอกาสในการทำงานได้ การกระตุ้นให้องค์กรต่างๆ รับผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิก เป็นต้น ซึ่งในประเด็นเหล่านี้จะเกี่ยวข้องในเชิงการยอมรับ และการตระหนักในสิทธิของผู้สูงอายุ แต่ในสังคมไทยจะยอมรับนับถือในเชิงการยกเว้นหรือสงเคราะห์ช่วยเหลือโดยไม่ค่อยมองในประเด็นสิทธิของพลเมือง
 - 7) ประเด็นสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่จะคุ้นเคยหรือใช้ช่องทางการติดต่อแบบ อย่างไรก็ตามในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารผู้สูงอายุก็มีโอกาสได้รับข่าวสารหรือใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารได้อย่างหลากหลาย เหตุผลที่เกี่ยวข้องกันคืออัตราของกิจกรรมหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมก็จะช่วยเสริมสร้างโอกาสในด้านนี้แก่ผู้สูงอายุได้ อีกทางหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องปกติที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อที่จะสื่อสารกับคนวัยอื่นหรือผู้อื่นได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้
 - 8) ประเด็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพยังคงเป็นความท้าทายสำหรับการจัดการด้านนี้สำหรับเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนาที่ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอยู่ในภาวะที่มีข้อจำกัด ในขณะที่มีความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ที่ทำให้อายุยืนยาวขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่การจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาแบบบ้านเราต้องตระหนักอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะควรดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในส่วนของการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความปลอดภัยสาธารณะและความสะดวก

โดยเฉพาะต่อผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยที่เทศบาลต้องตราเป็นข้อบัญญัติเพิ่มเติมให้มีผลในทางปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการทั้ง 5 ภูมิภาค

2. ในด้านการเดินทางและการขนส่งของผู้สูงอายุ ควรมีการรื้อฟื้นระบบการขนส่งสาธารณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้สูงอายุในแต่ละเมืองในแต่ละภูมิภาคที่ในปัจจุบันถูกแทนที่ด้วยระบบการขนส่งส่วนตัว รวมทั้งการส่งเสริมอาสาสมัครในการเดินทาง ควบคู่ไปกับอาสาสมัครด้านอื่นๆอย่างครบวงจรเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือผู้พิการในการเดินทางหรือการออกไปสู่สังคมให้ได้มากยิ่งขึ้น
3. ในด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุควรจัดระบบการบริการเคหะสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะการซ่อมแซมบ้านรวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันอาชีวศึกษาต่างๆ ซึ่งนอกจากจะช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้พิการแล้วยังเป็นการสานสายใยต่างวัยและทำให้เด็ก เยาวชนในระดับอาชีวศึกษาตระหนักในคุณค่าของตนต่อสังคม ตลอดจนการเชื่อมโยงกับผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น
4. ในด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ควรสานต่อในเชิงการสนับสนุนกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณีอย่างต่อเนื่องต่อไปโดยไม่ได้เน้นรูปแบบและเน้นเนื้อหาสาระจากการสมาคมดังกล่าว
5. ในด้านการยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคม ควรเสริมสร้างให้เกิดการยอมรับนับถือโดยการกระตุ้นทั้งผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และผู้น้อยให้ตระหนักในการสร้างประโยชน์ต่อสังคม หรือให้แต่ละกลุ่มตระหนักหรือยอมรับในประโยชน์ของผู้อื่น เช่นแนวทางในข้อที่ 3 เป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยบรรลุปเป้าหมายในประเด็นนี้
6. ในด้านความเป็นพลเมืองและการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมโดยการให้โอกาสในด้านต่างๆ เช่น การทำงาน รายได้ที่เหมาะสมตลอดจนจำเป็นต้องคุ้มครองแรงงานผู้พิการและผู้สูงอายุมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ในการนี้เทศบาลควรเข้าไปกำกับอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อป
7. ในด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สื่อ และสารสารถเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับวัยอื่นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เลือกที่จะสื่อสารไปสู่สังคมที่เน้นเนื้อหาสาระ(contents) มากกว่าการคำนึงถึงเฉพาะช่องทางหรือวิธีการในการติดต่อสื่อสาร (forms) เช่น ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ หรือภูมิปัญญา ไปสู่รุ่นลูกหลาน
8. ในการสร้างเสริมสุขภาวะควรใช้ชุมชนเป็นรากฐานเช่นที่เคยปฏิบัติ ในขณะที่มีประชากรผู้สูงอายุมากขึ้นควรส่งเสริมให้มิ อสม. อสพ. หรืออาสาสมัคร (ไม่เฉพาะแค่จิตอาสา) ในด้านอื่นมากยิ่งขึ้น ตลอดจนควรส่งเสริมสุขภาวะทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย การแพทย์

ทางเลือก ให้ผู้สูงอายุได้ใช้สมุนไพรไทยใกล้ตัวซึ่งอาจส่งเสริมให้มีการปลูกและการนำมาใช้
ประโยชน์ภายใต้การแนะนำอย่างถูกหลักวิชาการเพื่อลดรายจ่าย และง่ายหรือความสะดวก
ในการจัดหา หรือการนวดเพื่อสุขภาพและเพื่อการบำบัด เป็นต้น
